

Anhels de llibertat entre muntanyes

Aquesta escola rural i de muntanya de l'Alta Garrotxa és més que un centre d'educació públic. És el batec que manté viu aquest paisatge. La perseverança de l'escola, malgrat les nombroses dificultats i després de gairebé trenta anys, és senyal de l'arrelament d'algunes famílies amb anhels de llibertat, tranquil·litat i contacte amb la natura.

Text > **ROSER BECH PADROSA**, filòloga catalana i romànica

Fotos > **JOAN JUANOLA**

Són gairebé les nou del matí d'un dimecres assolellat de primavera a l'Alta Garrotxa. A vuit-cents metres d'altitud, les orenetes tornen com cada any per fer el niu. Les esveltes daines, nombroses, saltironegen. Els cirerers i les pomeres florits engalanan les feixes que un dia van ser cultivades. Mares, pares, nenes i nens s'apropen a la Massanella a peu o en bicicleta pel camp de Ca n'Iglésies, pel camí que ve del coll de la Creu o pel corriol que ve del poble. De Can Vim, dels Estudis, de Cal Minaire, de

Ca n'Iglésies, de Can Pau... Uns altres, dels masos més llunyans, s'hi atansen en cotxe. D'Espinau, de l'Olivera... Un xivarri vital en la calma muntanyenca. Una escola de muntanya. La muntanya i l'escola. On comença l'una i on acaba l'altra? Som a l'escola pública, rural i de muntanya de Lliurona, aquest municipi que antigament pertanyia a Bassegoda (la Garrotxa) i des de 1969 es va annexionar al terme d'Albanyà (Alt Empordà). En l'època de la Segona República, aquest llogarret ple de vida va obrir dues escoles, una al poble de Lliurona i l'al-

tra a Can Galan, que van coexistir fins a l'any 1964 la primera i fins al 1967 la segona. Poc després, els habitants en van marxar per buscar més comoditats i feina. Durant un parell de dècades, Lliurona va quedar deshabitada, fins que va reflorir quan unes quantes famílies s'hi van instal·lar, a començament dels anys vuitanta. L'escola rural va ser i continua sent l'esquer per repoblar el paratge.

Dos mòduls prefabricats al mig d'un prat de muntanya? —«Com una immensa capsa de sabates situada en una vall preciosa», signava l'Associació de Veïns de Lliurona en un escrit a la revista *Tot Garrotxa* el 1993. D'entrada sembla una paradoxa. Penso en la provisionalitat. Més tard, Pilar Ricart, la mestra i directora del centre des de fa catorze anys, m'explica que en fa gairebé trenta que hi torna a haver mainada escolaritzada a Lliurona, en concret des del curs 1991-1992, i després d'haver passat per una rulot, un tipi i diverses ubicacions. Una història de lluita, de perseverança i tenacitat. Actualment l'escola està situada en uns terrenys privats i l'any vinent se n'acaba la concessió. Des de fa temps famílies, alumnat i mestra breguen per aconseguir una escola de pedra digna al poble. Això sí, és «l'escola més petita amb el pati més gran». La nova situació a prop del cementiri sembla clara —també gràcies a la cessió del terreny per part d'una altra família del poble—; ara bé, falta la vo-

>> Foto de grup abans de començar la bicicletada, a la creu del Carig.

>> L'Escola de Lliurona s'escalfa amb una llar de foc que crema la llenya que tallen les famílies.

luntat política perquè es faci realitat. El Departament afirma que hi treballa. Amb tot, la comunitat de Lliurona creu indispensable la possibilitat d'oferir els dos primers cursos d'ESO per fixar més gent al territori, ja que la majoria de famílies que tenen fills en edat de cursar secundària es veuen obligades a baixar a Besalú o als voltants, on hi ha l'institut, que està a gairebé una hora de camí per pista des del poble. «Amb tots aquests anys d'escola, vint-i-cinc famílies han hagut de marxar de Lliurona per aquest motiu. Ens cal l'ESO perquè, si no, Lliurona té present, però no té futur», remarca Balta Navarro, un veí del poble.

El sistema educatiu de l'Escola de Lliurona és semblant al de qualsevol altra escola. Hi ha dos grups definits, educació infantil i educació primària, amb una aula per a cadascun. «Ara bé, hi ha molts moments en què ens barregem o partim grups per fer anglès o treball sistemàtic de català o matemàtiques. Hi ha dos dies a la setmana que fem ambients: científic, artístic i lingüístic. Dos altres dies treballem per projectes. A partir d'una pregunta clau que els proposem, ells formulen altres preguntes i investiguen en grups heterogenis», explica la Pilar. També comenta que nota que amb el treball per projectes els nens estan «molt motivats perquè se'l fan seu i aprenen a aprendre». El centre fa horari intensiu tot l'any, de les nou del matí a les dues del migdia. La directora i mestra d'infantil diu: «Només tenim un especialista, d'anglès, i això és una llàstima. Ens ho hem de fer com podem amb la resta: la música, l'educació física... Tens la sensació que la mainada perd oportunitats». I encara continua: «Després del confinament del curs 2019-2020, ens vam adonar que no sabien fer anar gaire les noves tec-

nologies, així que hem reforçat aquest curs amb una hora més d'informàtica a la setmana». A l'escola tenen ordinadors i wifi, però segons la Pilar ha sigut una batalla: «Podem dir que només des de fa dos anys anem bé. Hi ha famílies reticents a l'ús de les noves tecnologies, però són unes eines útils. Som en el món digital». Amb referència a l'avaluació, és continuada: «A infantil fem uns informes més explicatius dos cops al curs i a primària en fem tres».

La implicació de les famílies és bàsica en aquesta escola rural lluitadora des del començament. «Aquest curs, l'AMPA funciona molt bé; ens necessitem», afirma la directora. Les mares i els pares són els encarregats de portar-hi l'aigua per beure, que van a buscar a la font del Bac. També s'encarreguen de fer llenya i d'encendre-hi les estufes els matins d'hivern. I de fer viatges, si cal, quan van d'excursió. Pel que fa a l'electricitat, al començament l'escola s'il·lu-

minava amb espelmes i un generador; ara va amb plaques solars». La Carme, una de les primeres mares impulsores de l'escola, n'explica la història amb detalls i en destaca com a punts forts «la vivència de la muntanya, la senzillesa de cada dia, l'escalf dels arbres i el goig d'una posta de sol». Carla Castanyer, una altra mare que forma part de l'AMPA actual, assegura que «caldria desbloquejar el tema de l'habitatge —costa molt trobar casa a Lliurona—, perquè més famílies poguessin arrelar-se aquí i així eixamplàriem l'esperança de vida de l'escola, que és l'ànima de l'entorn».

«La llibertat de moviment i un estudi vivencial absolut i d'observació de la natura» són els fonaments que en destaca la Pilar. Pel fet de ser poquets «poden fer molts experiments, potinejar». De tota manera, «per als mestres no és fàcil tenir un nen de cada edat. No és el mateix el que necessita un nen de sis anys que el que necessita un de dotze». Comenta que la cohesió de grup és molt important perquè la mainada es troba dins i fora de l'escola; al final «es fa un lligam molt bonic, però cal treballar-la».

Amb motiu del vint-i-cinquè aniversari de l'escola, el curs 2016-2017 es va escriure una corrandà, i aquests versos em sembla que en defineixen l'essència: «Escola mutant de formes | avui fa vint-i-cinc anys | i ha fornit ja cent mainades | per nedar per mars i estanys! | Porten les armilles verdes | dels camps i les postes d'or | i l'escalf que els feu Lliurona | el mantenen dins el cor!».

La implicació de les famílies és bàsica en aquesta escola rural, lluitadora des del començament

Escola de Lliurona

- Centre públic
- Inici: 1991
- Carrer de la Font, s/n. 17734 Lliurona (Albanyà)
- Tel.: 972 980 676
- A/e: b7006940@xtec.cat
- Web: <https://ceiplliurona.wordpress.com>
- Infantil i primària
- Quinze alumnes i dos professionals i mig